

Yhteiskunnallisen turvallisuuden

SKENAARIOT

2035

Sisällys- luettelo

Esipuhe **Skenaarioiden käyttäjälle**

1. Tausta

Miten skenaariot ovat syntyneet?
Kansainvälisestä kontekstista

2. Skenaariot

Kokonaiskuva

Skenaario 1 – Markkinavetoinen yhteiskunta

Skenaario 2 – Me vastaan he

Skenaario 3 – Uusi yhteiskuntasopimus

Skenaario 4 – Dynaamiset kollektiivit

Skenaario 5 – Perinteinen linnake

Bonus: Mitä jos Suomi ajautuisi sotaan?

3. Työkalut

Työpohja: Kohti toivottua tulevaisuutta

Työpohja: Tulevaisuuteen varautuminen

Valmiuskortti monikriisien ajassa

Villit kortit

Keskustelu

Liitteet

Esipuhe

Sinulla on käsissäsi Sitran yhteiskunnallisen turvallisuuden vaihtoehtoisia tulevaisuuksia käsittelevä skenaariokokonaisuus. Skenaarioiden on tarkoitus toimia yhteiskunnallista turvallisuutta koskevaa ajattelua avartavana syötteenä sekä tulevaisuuskeskustelun herättelijänä.

Lisäksi toivomme, että eri yhteiskunnalliset toimijat ottaisivat skenaariot käyttöönsä strategisen suunnittelun työkaluna. Tästä syystä jokaisesta skenaariosta löytyvät tiivistetyt esitysdiat sekä pidemmät, taustoittavat tekstikuvaukset. Tulevaisuusajattelun ja suunnittelun tueksi tämän raportin lopusta löytyy niin suuntaa antavia kysymyksiä ja ohjeistuksia kuin sinua ja organisaatiosi varten tuotettuja työpohjia.

Skenaariot on rakennettu osana Sitran, sisäministeriön ja Helsingin yliopiston koolle kutsumaa Yhteiskunnallisen turvallisuuden tulevaisuusfoorumia, joka kokoontui syksyn 2025 ja alkuvuoden 2026 aikana. Skenaariot Sitralle on tuottanut Capful Oy.

Sitrassa 16.4.2026

Lisätietoja

Hannele Laaksolahti
johtava asiantuntija

Ratkaisut, Sitra

hannele.laaksolahti@sitra.fi

Skenaarioiden käyttäjälle

1. Laskeudu

Mistä on kysymys? Tutustu skenaarioiden taustamateriaaleihin.

2. Tutustu

Käy läpi yhteiskunnallisen turvallisuuden viisi skenaariota.

3. Työstä yhdessä

Mitä skenaariot tarkoittavat sinun kontekstissasi? Tutustu työkaluihin ja mieti, mikä niistä vastaa parhaiten tarpeitasi. Kutsu koolle oikeat ihmiset ja ottakaa skenaariot valitsemallanne tavalla käyttöön:

- *Kohti toivottua tulevaisuutta* – Tunnistakaa toivotut kehityskulut, joita kohti haluatte kulkea
- *Tulevaisuuteen varautuminen* – Tuulitunneloikaa nykyistä toimintaanne skenaarioiden valossa
- *Valmiuskortti monikriisien ajassa* – Laatikaa suunnitelma kriisitilanteisiin varautumiseksi
- *Villit kortit* – Pohtikaa yllättävienkin kehityskulkujen vaikutuksia toimintaanne
- *Keskustelkaa* – Mikä on roolinne turvallisen tulevaisuuden rakentamisessa?

1.
taustaa

Miten skenaariot ovat syntyneet?

Skenaariot on rakennettu hyvin perinteistä skenaarioprosessia mukaellen normatiivisesti, eli niissä on kuvattu sekä toivottavia että epätoivottavia tulevaisuuksia. Yksittäistä toivotuinta tulevaisuutta ei ole pyritty kuvaamaan, vaan eri ihmisille tarjotaan tila pitää eri skenaarioita tai niiden kehityskulkuja toista toivottavampina.

Skenaarioiden tarkoitus ei ole myöskään ennustaa tiettyä yhtä tulevaisuutta, vaan tarjota työkaluja toivottujen kehityskulkujen pohtimiseksi ja auttaa tunnistamaan toimenpiteitä toivottuihin tulevaisuuksiin pääsemiseksi.

Työn taustalla on hyödynnetty lukuisia taustamateriaaleja ja lähteitä, Sitran sisäministeriön ja Helsingin yliopiston Yhteiskunnallisen turvallisuuden tulevaisuusfoorumien tuotoksia sekä Capfulin yli 25 vuoden kokemusta erilaisista yhteiskunnan murroksia käsittelevistä skenaariotöistä.

Tässä esitettyjen skenaarioiden aikajänne on vuoteen 2035 asti.

Toimintaympäristöanalyysi

Skenaarioiden rakentamisen pohjaksi toteutettiin toimintaympäristöanalyysi, jossa kartoitettiin yhteiskunnallisen turvallisuuden kannalta tärkeimmät epävarmuustekijät ja kuvattiin niiden vaihtoehtoiset kehitysvaihtoehdot vuoteen 2035.

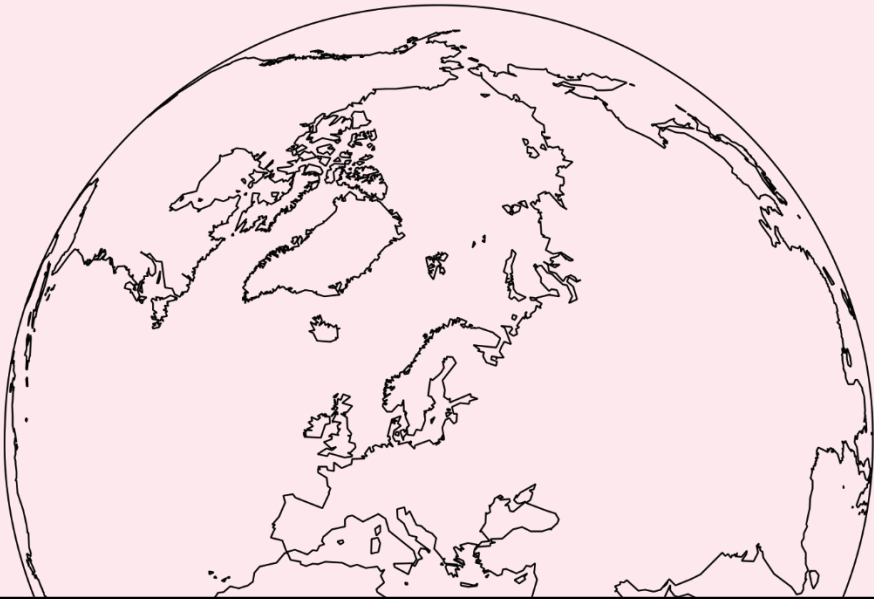
Nämä epävarmuustekijät ja niiden kehitysvaihtoehdot toimivat skenaarioiden rakentamisen pohjana. Tärkeimmät epävarmuustekijät priorisoitiin yhdessä sidosryhmien kanssa marras-joulukuun 2025 aikana järjestetyissä työpajoissa. Seuraavalla sivulla on listaus skenaariotyön kannalta tärkeimmistä epävarmuustekijöistä.

Skenaarioissa otetaan kantaa näiden keskeisten epävarmuustekijöiden kehitykseen, eli miten nämä epävarmuustekijät kehittyvät seuraavan kymmenen vuoden aikana. Eri skenaarioissa saattavat painottua eri teemat riippuen skenaarion ominaisuuksista ja skenaarion kulkua määrittävästä logiikasta. Kaikissa skenaarioissa ei siis ole tarkoitus kuvata jokaista epävarmuustekijää yhtä tarkasti, vaan skenaarioiden tarkoitus on maalata kokonaisvaltainen kuva Suomen yhteiskunnallisen turvallisuuden tilasta ja sen keskeisistä ominaisuuksista.

Keskeiset epävarmuustekijät

- Mediatoimijoiden tulevaisuus Suomessa
- Poliittisen kulttuurin muutos ja päätöksentekokyky
- Yhteinen tarina Suomesta
- Hyvinvointivaltion ja hyvinvoinnin kehitys
- Väestösuhteiden kehittyminen
- Informaatiokulutustottumukset ja journalistisen kulttuurin muutos
- Dis- ja misinformaatio
- Kuplautuminen
- Luottamus tutkittuun tietoon ja tutkimukseen
- Poliittinen kulttuuri ja sen vaikutus informaatioympäristöihin
- Kansalaisyhteiskunnan tila ja vapaaehtoisuus
- Luottamus talouden reiluuteen ja toimeentuloon
- Koulutusjärjestelmän tulevaisuus
- Julkisten palveluiden toimivuus & arjen turvallisuus
- Oikeusvaltion tulevaisuus
- Media- ja informaatiokenttä ja niiden kehitys
- Nuorten tulevaisuudennäkymät ja hyvinvointi

Kansain- välisestä kontekstista

Kansainvälinen kehitys muodostaa Suomen yhteiskunnallista turvallisuutta määrittävän toimintaympäristön, jonka merkitystä ei voi aliarvioida. Suomi on aina ollut ja tulee olemaan pieni osa suurempaa kokonaisuutta – olipa kyse sitten Euroopan unionista, transatlanttisesta turvallisuusyhteisöstä tai globaalista talousjärjestelmästä. Tässä skenaariotyössä on kuitenkin tietoisesti lähdetty tarkastelemaan asiaa ilmiöt ja Suomi-taso edellä, etteivät skenaariot liudennu "lastu lainehilla" -tyyppisiksi kansainvälisen tilanteen kuvauksiksi, joissa Suomessa tapahtuvat asiat seuraavat deterministisesti kansainvälisiä kehityskulkuja. Tällä lähestymistavalla on pyritty pääsemään syvemmälle Suomen tasolle ja tunnistamaan ne tekijät, joihin voimme itse vaikuttaa.

Seuraavilla sivuilla kuitenkin kuvaamme muutamia Suomen kannalta keskeisimpiä kansainvälisiä kehityskulkuja ja niiden suhdetta eri skenaarioihin.

Euroopan turvallisuus, EU ja Nato

Euroopan turvallisuustilanteen kehitys muodostaa yhden keskeisimmistä epävarmuustekijöistä Suomelle. Skenaario 1:n markkinavetoinen Suomi voisi toteutua tilanteessa, jossa Ukrainan sota päättyy jonkinlaiseen rauhansopimukseen ja Eurooppa palaa markkinaehtoisen kilpailun tielle. Skenaario 2:n polarisaatio taas voisi syntyä jäätyneen konfliktin ja korkeiden jännitteiden tilanteessa, jossa aktiivinen sotavaihe on päättynyt mutta selvää rauhansopimusta ei synny. Hybridivaikuttaminen ja sisäisten jakolinjojen lietsominen synnyttäisivät otollisen maaperän "me vastaan he" -asetelmalle. Skenaario 5:n turvallisuushakuinen Suomi voisi puolestaan toteutua tilanteessa, jossa sodan laajeneminen Baltiaan tai laajempi eurooppalainen epävakaous ajaa yhteiskunnat sulkeutumaan sisäänpäin ja turvautumaan perinteisiin rakenteisiin.

EU:n ja Naton tulevaisuudet ovat fundamentaalisesti epävarmoja, kuten oikeastaan kaikkien kansainvälisten organisaatioiden, instituutioiden ja sääntöjen. Esimerkiksi EU voi kehittyä vahvistuvaksi ja yhtenäiseksi toimijaksi tai hajaantua sisäisten ristiriitojen ja ulkoisten paineiden alla. Nato puolestaan voi säilyttää asemansa Euroopan turvallisuuden kulmakivenä, muuttua eurooppalaiseksi puolustusyhteisöksi ilman Yhdysvaltoja tai käytännössä hajota toimintakyvyttömäksi. Nämä kehityskulut vaikuttaisivat ratkaisevasti siihen, miten Suomen yhteiskunnallinen turvallisuus rakentuu. Skenaario 3:n uuden yhteiskuntasopimuksen synty olisi todennäköisempää vahvan EU:n kontekstissa, kun taas hajoava EU voisi ajaa kohti esimerkiksi skenaario 4:n dynaamisia kollektiiveja.

Suurvallat, maailmankauppa ja teknologia

Suurvaltojen asemat ovat murroksessa, ja kokonaisuus voi näyttää hyvin erilaiselta tulevaisuudessa. Yhdysvaltain mahdollinen vetäytyminen globaalista johtajuudesta, Kiinan nousu taloudelliseksi ja teknologiseksi suurvallaksi sekä Venäjän aggressiivinen revisionismi luovat monitahoisen epävarmuuden kentän. Jos esimerkiksi Kiinan suhteellinen vaikutusvalta kasvaisi huomattavasti, Suomen markkinavetoinen skenaario 1 voisi toteutua kiinalaisella twistillä, jossa teknojätit ovat Piilaakson sijaan Pekingistä.

Globaalin kaupan tulevaisuus vaikuttaa erityisesti pienen avotalouden kehitysmahdollisuuksiin. Esimerkiksi kaupan alueellistuminen voisivat tukea skenaario 3:n eurooppalaista yhteiskuntasopimusta, kun taas täysin avoin globalisaatio voisi ajaa kohti skenaario 1:n markkinaehtoisuutta.

Protektionismi ja kauppasodat taas loisivat painetta skenaario 5:n kaltaiselle sisäänpäin kääntyneelle kehitykselle. Dynaamisten kollektiivien skenaariossa Suomi voisi hyödyntää erilaisia kauppajärjestelyjä pragmaattisesti ilman ideologista sitoutumista.

Myös teknologinen kehitys ja sen sääntely muodostavat kansainvälisen ulottuvuuden, joka läpileikkaa kaikki skenaariot. Tiukan sääntelyn EU voisi tukea skenaario 3:n kehitystä, kun taas sääntelemätön teknologiakehitys ajaisi todennäköisemmin kohti markkinavetoista skenaariota. Teknojättien kasvava valta ja tekoälyn nopea kehitys luovat uudenlaisia haavoittuvuuksia, jotka voisivat polarisoituneessa yhteiskunnassa (skenaario 2) muodostua erityisen vaarallisiksi kaikukammioiden ja disinformaation vahvistajina.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset

Myös ilmastonmuutos ja ekologinen kriisi muodostavat merkittävän kansainvälisen kehityskulun. Rajut, kaikkialla tuntuvat vaikutukset voisivat ajaa kohti skenaario 2:n polarisoitunutta yhteiskuntaa, jossa ilmastopakolaisuus ja resurssikamppailut syventävät "me vastaan he" -asetelmia. Toisaalta hallittavat vaikutukset ja onnistunut sopeutuminen voisivat tukea uuden yhteiskuntasopimuksen syntymistä (skenaario 3), jossa ilmastokriisi toimii yhdistävänä haasteena.

On huomionarvoista, että markkinavetoisen skenaarion toteutuminen voisi vaikeuttaa ilmastokriisiin vastaamista, kun markkinamekanismit eivät välttämättä tuota riittävän nopeita toimia. Perinteiden linnake -skenaariossa (5) ilmastokriisi saatettaisiin jopa "kieltää", mikä pitkällä aikavälillä heikentäisi Suomen sopeutumiskykyä.

Tulevaisuus on meidän käsissämme

On syytä korostaa, että vaikka kansainvälisellä kehityksellä on merkittävä vaikutus Suomen yhteiskunnalliseen turvallisuuteen, tulevaisuus on silti monilta osin omissa käsissämme. Kukin viidestä skenaariosta voi periaatteessa toteutua lukuisten erilaisten kansainvälisten kehityskulkujen puitteissa. Kyse on silloin siitä, miten yhteiskuntana reagoimme ja sopeudumme muuttuvaan toimintaympäristöön. Samassa kansainvälisessä kontekstissa eri maat voivat tehdä hyvin erilaisia valintoja ja päätyä erilaisiin lopputuloksiin.

Skenaariotyön arvo onkin juuri siinä, että se auttaa tunnistamaan ne kriittiset valinnat ja toimenpiteet, joilla voimme vaikuttaa omaan tulevaisuuteemme globaalien kehityskulkujen keskellä.

2. ske -

naariot

Skenaarioiden käyttäjälle

Tästä osiosta löydät:

- Tiiviin kokonaiskuvan viidestä skenaariosta.
- Viisi skenaariota. Jokainen skenaario alkaa lyhyellä kuvauksella siitä, miten kyseiseen tulevaisuuteen on päädytty, tiivistelmällä sen keskeisistä kehityskuluista ja kuvauksella yhteiskunnan vallitsevasta turvallisuustilanteesta. Nämä kolme kalvoa on tuotettu niin, että ne ovat myös sinun esitettävissäsi. Esityskalvoja seuraavat pidempiä kehityskulkukuvauksia sisältävät tekstikalvot, joiden tehtävä on rakentaa kullekin skenaariolle yksityiskohtaisempi kehystys.
- Kuvauksen skenaarioiden lisäksi tuotetusta kehityskulusta, jossa Suomi ajautuu sotaan.

SKENAARIOT 2035

1. Markkinavetoinen yhteiskunta

2. Me vastaan he

3. Uusi yhteiskuntasopimus

4. Dynaamiset kollektiivit

5. Perinteinen linnake

SKENAARIOT 2035

1. Markkinavetoinen yhteiskunta

Suomi markkinaehtoistuu: Hyvätuloinen väestö voi hyvin, loput tippuvat kyydistä. Eriarvoistuminen uhkaa yhteiskuntarauhaa ja lisää sisäistä levottomuutta.

2. Me vastaan he

Suomi jakautuu kahteen leiriin. Vastapuolta pidetään vihollisena ja avoimet sisäiset ristiriidat roihuavat. Poliittinen väkivalta nousee ja infoympäristö saastuu.

3. Uusi yhteiskuntasopimus

Suomalaiset ovat rakentaneet uuden yhteisen vision. Hyvinvointivaltio on päivitetty ja demokratia uudistettu. Rakentava vuoropuhelu lisääntyy ja luottamus palautuu.

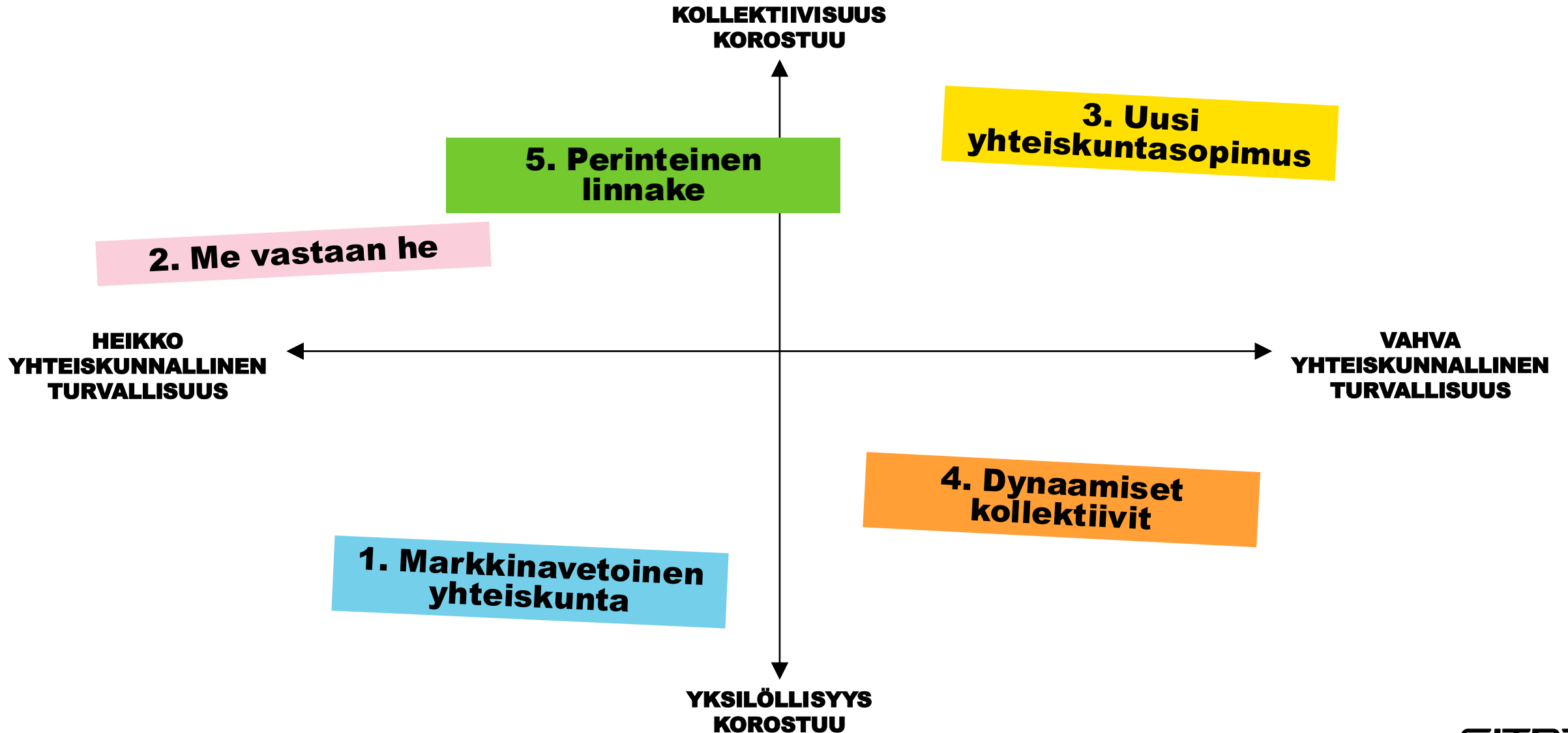
4. Dynaamiset kollektiivit

Suomi on erilaisten ihmisten löyhä kollektiivi, jota kehitetään pragmaattisesti. Kaikki kukat saavat kukkia. Ristiriitoja esiintyy, eikä niitä pyritä lopullisesti ratkaisemaan, mutta ei myöskään lietsomaan.

5. Perinteinen linnake

Suomi kääntyy sisäänpäin taloudellisesti ja poliittisesti. Perinteinen käsitys Suomesta ei muutu, mutta siihen samastuu yhä pienempi osa. Lähes kaikki yhteiskunnan osa-alueet kurjistuvat hitaasti.

Skenaarioiden suhde toisiinsa nelikentällä

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 1

Markkina- vetoinen yhteiskunta

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 1 – MITEN TÄHÄN PÄÄDYTTIIN

Markkinavetoinen yhteiskunta

Vuoden 2035 Suomi on muotoutunut markkinavetoisten voimien ja globaalin teknologiamurroksen paineessa.

Pitkään jatkunut talouden taantuma, ikääntyvä väestö ja kasvavat sotemenot ajoivat 2020-luvun lopulla poliittiset päättäjät radikaaleihin uudistuksiin.

Kun perinteiset hyvinvointivaltion rahoitusmallit osoittautuivat kestäättömiksi, vastaus löytyi markkinoiden vapauttamisesta ja yksityisen sektorin roolin kasvattamisesta.

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 1 – KEHITYSKULUT

Markkinavetoinen yhteiskunta

1. Suomi markkinaehtoistuu

Markkinoiden vapauttaminen on lisännyt kasvua, töitä – ja eriarvoisuutta.

2. Elinvoiman lisääntyä kaupunkien teknologiaklustereissa

Kukoistus keskittyy samalla, kun automatisaatio vie monelta työt.

3. Demokratia näivettyy

Äänestysaktiivisuus ja osallistuminen hiipuvat vallan kasautuessa eliitille.

4. Individualismi voimistuu

Yksilökeskeisessä maailmassa tarinat ja arvot sirpaloituvat ja etäännyvät.

5. Koulutus markkinaehtoistuu

Koulutuksesta tulee voimakkaammin luokkakysymys.

6. Nuorten asema heikkenee

Kiristynyt kilpailu synnyttää kyynistyneen sukupolven.

7. Maahanmuutto kasvaa elinkeinoelämän toiveesta

Kansainvälisiä työntekijöitä rekrytoidaan, muttei integroida, aktiivisesti.

8. Kansalaisyhteiskunnan ja järjestöjen rooli korostuu

Rooli vahvistuu sosiaaliturvan ja muiden turvaverkkojen heiketessä.

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 1 – TURVALLISUUDEN TILA

Markkinavetoinen yhteiskunta

Tässä skenaariossa yhteiskunnallinen turvallisuus on jakautunut kahtia. Varakkaat elävät turvallisissa ympäristöissä yksityisten turvapalveluiden suojaamina. Heikommassa asemassa olevat kohtaavat arkipäivän turvattomuutta – rikollisuutta, päihteitä, mielenterveysongelmia – ilman riittävää tukea.

Poliisi priorisoi resurssejaan taloudellisesti merkittäviin kohteisiin. Maanpuolustustahto on heikentynyt erityisesti huono-osaisten keskuudessa, jotka eivät koe yhteiskunnalla olevan heille tarjottavaa.

1. Talous ja teknologiakehitys polarisoivat yhteiskuntaa

Suomen talous on kasvanut teknologiasektorin vetämänä, mutta kasvu ei jakaudu tasaisesti. Pääosin isojen kaupunkien teknologiakeskittymät kukoistavat, kun taas perinteinen teollisuus ja maaseutu näivettyvät. Teknologiyritykset luovat korkeasti palkattuja työpaikkoja huippuosaajille, mutta automatisaatio on samalla tuhonnut matala- ja keskipalkkaisia työpaikkoja.

Työmarkkinat ovat polarisoituneet: korkeasti koulutetut asiantuntijat nauttivat ennennäkemättömistä eduista – yksityiset terveystakuutukset, optio-ohjelmat, etätömahdollisuudet kansainvälisissä projekteissa.

Toisaalta iso osa väestöstä tekee pätkätöitä digitaalisilla alustoilla ilman turvaverkkoja.

Teknologian nopea kehitys haastaa myös koulutusta, sillä moni osaaminen vanhenee nopeasti ja uudelleen koulutautuminen jää joko yksilön tai parhaimmassa tapauksessa työnantajan maksettavaksi. Julkinen koulutusjärjestelmä ei pysy mukana, ja yksityiset toimijat tarjoavat kalliita kursseja, jotka lupaavat nopean väylän teknologia-alalle. Todellisuudessa vain harvat selviävät kilpailusta huippupaikoista.

2. Demokratian näivettyminen ja valtion kutistuminen

Poliittinen järjestelmä toimii periaatteessa, mutta kansalaisten kiinnostus ja osallistuminen on hiipunut. Äänestysaktiivisuus vaaleissa laskee radikaalisti, ja päätöksenteko on muuttunut harvainvaltaiseksi eliitin sisäiseksi neuvotteluksi, jossa suuryritysten lobbaus määrittää suunnan. Julkinen sektori on kutistunut minimiin: valtion rooli rajoittuu turvallisuuden ylläpitoon, perusinfrastruktuuriin ja minimaalisen sosiaaliturvan

tarjoamiseen. Kuntien palvelut on suurelta osin ulkoistettu, ja laatuerot ovat räikeitä riippuen alueen maksukykyisestä väestöstä.

Oikeusvaltio säilyy muodollisesti, mutta sen toteutuminen riippuu yksilön varallisuudesta. Oikeudenkäyntimaksut ovat nousseet, käsittelyajat venyneet, ja julkinen oikeusapu on niukkaa. Hyvin toimeentulevat pystyvät varmistamaan oman oikeusturvansa, mutta isot oikeudenkäyntikustannukset ja pitkät käsittelyajat estävät tosiasiallisen oikeussuojan muilta. Keskiluokka on jäänyt väliinputoajaksi – liian varakas saadakseen tukea, liian köyhä maksamaan täysiä kuluja.

3. Arvot ja informaatio sirpaleina

Yhteiskunnasta puuttuu yhteinen tarina. Individualismi on korvannut kollektiiviset arvot, ja jokainen rakentaa oman todellisuutensa sosiaalisessa mediassa ja tekoälyn kuratoimissa informaatiokuplissa. Markkinaehtoisuuden nimissä teknojätit saavat toimia vapaasti, ja ne kontrolloivat informaatiovirtoja algoritmeillaan tarjoten jokaiselle

räätälöityä sisältöä, joka vahvistaa olemassa olevia uskomuksia. Perinteinen media on marginalisoitunut – paikalliset sanomalehdet ovat kadonneet, ja valtakunnallinenkin media kamppailee eloonjäämisestään. Media keskittyy yhteiskunnallisen tehtävän sijasta tuottamaan taloudellisesti kannattavaa sisältöä.

Dis- ja misinformaatio kukoistaa sääntelemättömässä ympäristössä. Tiede on valjastettu palvelemaan kaupallisia intressejä ja akateeminen vapaus on kaventunut, kun rahoitus ohjautuu vain taloudellisesti hyödyllisiin aiheisiin.

4. Koulutuksen ja alueiden eriytyminen

Koulutusjärjestelmä heijastaa yhteiskunnan jakautumista. Myös koulutus markkinaehtoistuu. Universaaliudesta siirrytään pois ja laatuerot kasvavat. Varakkaat perheet laittavat lapsensa yksityiskouluihin, jotka tarjoavat huippuopetusta ja verkostoja. Julkiset koulut kamppailevat resurssipulan kanssa, erityisesti heikommilla asuinalueilla. Korkeakoulutus on muuttunut periytyväksi – vanhempien

varallisuus määrittää pääsyn laadukkaan koulutuksen pariin. Koulutuksessa korostuu elinkeinoelämän tarpeet ja yleissivistävän koulutuksen määrä vähenee.

Alueellinen eriytyminen on kiihtynyt. Kaupungeissa syntyy eristettyjä alueita, joissa varakkaat elävät omissa turvatuissa ympäristöissä. Huono-osaisuuden keskittymät kärsivät rikollisuudesta ja palveluiden puutteesta. Maaseutu autioituu lukuun ottamatta kesämökki- ja etätyöpaikkakuntia.

5. Nuorten kadotetut sukupolvet

Nuoret ovat skenaarion suurimpia häviäjiä. Nuorisotyöttömyys on korkealla, ja vaikka teknologia-ala imee osaajia, vain pieni eliitti pääsee näihin töihin. Valtaosa nuorista hyppii patkätyöstä toiseen digitaalisilla alustoilla – toimittavat ruokaa, kuljettavat ihmisiä, tekevät mikrotöitä tekoälyn kouluttamiseksi. Perinteiset urapolut ovat murtuneet: vakituinen työ, oma asunto ja perheen perustaminen ovat haaveita, joita yhä harvempi uskaltaa edes tavoitella. Pikavoittojen tavoittelu korvaa pitkäjänteisen suunnittelun.

Mielenterveysongelmat ovat räjähtäneet käsiin, mutta julkinen terveydenhuolto tarjoaa vain akuuttihoitoa. Yksityiset terapiapalvelut ovat kalliita, eikä mielenterveysongelmien taustalla olevia rakenteellisia ja yhteiskunnallisia syitä kuten koventuvaa kilpailuyhteiskuntaa ja näköalattomuutta pyritä ratkaisemaan. Nuorten radikalisoituminen näkyy sekä ääri liikkeiden vahvistumisena verkossa, vaikka todellista poliittista toimintaa on vähän. Kyynistynyt sukupolvi ei usko yhteiskuntaan eikä kiinnity sen rakenteisiin. Tämä näkyy myös syntyvyyden jatkuvassa laskussa.

6. Työperäinen maahanmuutto lisääntyy

Yritysten lobbauksesta työperäistä maahanmuuttoa on lisätty aggressiivisesti – vuosittain Suomeen saapuu 30 000 osaajaa ja palvelualojen työntekijää. He täyttävät teknologiayritysten asiantuntijatarpeita ja tekevät

matalapalkkaiset palvelutyöt, joita suomalaiset eivät enää suostu tekemään. Integraatio on jätetty markkinoiden huoleksi: työnantajat järjestävät kielikursseja arvokkaimmille työntekijöilleen, mutta suurin osa maahanmuuttajista jää vaille tukea. Syntyy rinnakkaisyhteiskuntia – kansainväliset huippuosaajat elävät omissa kuplissaan ”hyvillä alueilla” samalla, kun palvelualojen työntekijät asuvat ahtaasti lähiöissä.

Digitaaliset yhteisöt korvaavat osittain perinteisiä yhteisöjä, mutta ne vahvistavat kuplautumista.

7. Kansalaisyhteiskunta viimeisenä turvaverkkona

Kansalaisyhteiskunnan ja järjestöjen rooli korostuu sosiaaliturvan ja muiden turvaverkkojen heikentyessä. Järjestöjen verovähennysoikeutta laajennetaan niiden tukemiseksi ja hyväntekeväisyys on noussut keskeiseksi sosiaaliturvan muodoksi, mutta sen kohdentuminen riippuu lahjoittajien mieltymyksistä. Uskonnolliset yhteisöt, urheiluseurat ja muut vapaaehtoisorganisaatiot tarjoavat yhteisöllisyyttä ja tukea niille, jotka onnistuvat kiinnittymään niihin.

SKENAARIO 2035

SKENAARIO 2

Me vastaan he

SKENAARIO 2 – MITEN TÄHÄN PÄÄDYTTIIN

Me vastaan he

Vuoden 2035 Suomi on ajautunut syvään polarisaatioon useiden samanaikaisten kriisien seurauksena.

Koronapandemian jälkeinen yhteiskunnallinen väsymys, Venäjän hyökkäyssota ja sen lieveilmiöt, energiakriisi sekä talouden pitkittynyt taantuma loivat otollisen maaperän vastakkainasettelulle.

2020-luvun lopulla hallitsematon maahanmuutto kasvoi maailman epävakauden vuoksi murtaen yhteiskunnallisen koheesion lopullisesti. Algoritmipohjaiset alustat kiihdyttivät identiteettipolitiikan voimistumista.

Suomi ei enää keskustele siitä, mitä pitäisi tehdä, vaan siitä, keiden joukoissa seisotaan.

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 2 – KEHITYSKULUT

Me vastaan he

1. Demokratia halvaantuu

Poliittinen kaksinapaisuus on vahvistunut ja virkakoneisto politisoitunut.

2. Informaatioympäristö saastuu

Mediakenttä on jakautunut ja vaihtoehtoiset totuuden leviävät nopeasti.

3. Talouskasvu sakkaa

Talouskasvu on pysähtynyt poliittisen päätöksenteon halvaannuttua.

4. Arvojen kamppailu vahvistuu

"Jos et ole meidän puolella, olet meitä vastaan"

5. Alueellinen eriytyminen voimistuu

Maaseutu, kaupungit ja maahanmuuttajataustaisen väestön omat yhteisöt.

6. Hyvinvointiyhteiskunta rapautuu

Julkisten palveluiden kehitys on halvaantunut ja järjestökenttä kutistunut.

7. Koulutuksen ideologisoituminen

Poliittinen polarisaatio näkyy kouluissa ja yliopistoissa kulttuurisotana.

8. Nuoret radikalisoituvat

Nuorisotyöttömyys painaa ja yleinen ilmapiiri radikalisoi nuoret.

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 2 – TURVALLISUUDEN TILA

Me vastaan he

Skenaariossa 2 yhteiskunnallinen turvallisuus on kriisissä. Poliittista vastustajaa pidetään vihollisena. Poliisi on menettänyt puolueettoman maineensa, kun virkaan nimitetään vain "oikeanmielisiä".

Sisäiset ristiriidat tekevät Suomesta alttiin ulkopuoliselle vaikuttamiselle. Maanpuolustustahto on romahtanut: miksi puolustaa maata, jossa puolet kansasta on vihollisia?

1. Demokratian halvaantuminen ja valtion kriisi

Suomen poliittinen järjestelmä on käytännössä muuttunut kaksipuoluejärjestelmäksi, vaikka muodollisesti puolueita on useita. Liberaalit ja konservatiivit – "meikäläiset" ja "ne toiset" – käyvät loputonta kulttuurisotaa kansakunnan sielusta. Vastakkaisilla puolilla on omat kilpailevat tarinansa ja näkemyksensä Suomesta, eivätkä nämä tarinat keskustele keskenään. Eduskunta on muuttunut teatteriksi, jossa esitetään omalle yleisölle. Äänestysaktiivisuus vaihtelee rajusti: oman leirin mobilisoituessa hyvinkin korkea, mutta väsyneet keskilinjän kulkijat jättäytyvät pois kokonaan.

Virkakoneisto on politisoitunut perusteellisesti. Jokainen hallitus vaihtaa keskeiset virkamiehet omiin luottoihmiisiinsä, ja ministeriöt toimivat poliittisten tavoitteiden jatkeena. Politisoituneet toimijat valtaavat turvallisuutta koskevia päätöksentekokoelimiä, ja ideologiset kehykset alkavat ohjata oikeusvaltion toimintaa. Myös

turvallisuusviranomaisten toiminta politisoituu – tiettyihin uhkiin kiinnitetään enemmän huomiota kuin toisiin. Lainvalmistelussa perus- ja ihmisoikeusarvioinnit sivuutetaan "tehokkuuden" nimissä. Perustuslakivaliokunta tekee päätöksiä puhtaasti poliittisin perustein.

2. Saastunut informaatioympäristö

Median kenttä on jakautunut kahteen leiriin. Kummallakin puolella on omat "luotettavat" mediansa, faktantarkistajansa ja totuutensa. Yleisradio yrittää tasapainoilla, mutta molemmat leirit syyttävät sitä puolueellisuudesta. Yksityiset mediayhtiöt ovat valinneet puolensa markkinasyistä – on kannattavampaa palvella intohimoista ydinjoukkoa kuin yrittää tavoittaa kaikkia. Algoritmit vahvistavat jakoa: jokainen näkee vain oman leirinsä sisältöjä, ja vastapuolen näkemykset suodattuvat vain vääristeltyinä tai pilkattuina.

Dis- ja misinformaatio on kotoperäistynyt. Ei tarvita ulkovaltojen vaikuttamista, kun suomalaiset itse tuottavat ja levittävät valheellista tietoa vastapuolesta.

"Vaihtoehtoiset faktat" ovat arkipäivää, ja jokainen merkittävä tapahtuma saa välittömästi kaksi täysin erilaista tulkintaa. Tutkittuun tietoon ei luoteta, jos tutkija leimautuu "väärään" leiriin. Tiedeyhteisö on vetäytynyt julkisuudesta uhkailun ja vihapuheen pelossa.

3. Talouskasvu sakkaa kaoottisessa yhteiskunnallisessa ilmapiirissä

Talouskasvu on pysähtynyt poliittisen päätöksenteon halvaannuttua. Suuret reformit ovat mahdottomia, kun toinen leiri torppaa kaiken, mitä toinen ehdottaa. Monet yritykset pakenevat Suomesta epävakaa toimintaympäristön vuoksi. Ne harvat menestystarinat, joita syntyy, politisoidaan välittömästi: kenen leirin voitto tämä on?

Työmarkkinat ovat nekin polarisoituneet, ja myös jotkut

yritykset ja organisaatiot leimautuvat jompaankumpaan poliittiseen leiriin. Ammattiliitot ovat jakautuneet ideologisesti, ja työtaistelut muuttuvat poliittisiksi kannanotoiksi. Heikon talouskasvun aiheuttama eriarvoisuus työmarkkinoilla pahentaa entisestään yhteiskunnallista polarisaatiota.

4. Arvojen mustavalkoinen kamppailu

Suomessa elää rinnakkain kaksi täysin erilaista arvomaailmaa. Toisille Suomi on pohjoismainen hyvinvointivaltio, avoin ja kansainvälinen. Toisille se on kansallinen isänmaa, jonka perinteitä uhkaavat globalisaatio ja monikulttuurisuus. Nämä kaksi tarinaa eivät kohtaa missään. Jopa kansallispäivät politisoituvat: itsenäisyyspäivän viettotapa paljastaa, kumpaan leiriin kuulut.

Mustavalkoinen ajattelu on vallannut alaa. Kompromissit

nähdään heikkoutena, ja oman leirin sisällä vaaditaan täydellistä lojaaliutta. "Jos et ole meidän puolella, olet meitä vastaan" on ajan henki.

5. Alueellinen eriytyminen ja rinnakkaisyhteisöt

Polarisaatio näkyy myös maantieteellisesti. Suuret kaupungit, erityisesti pääkaupunkiseutu ja yliopistokaupungit, ovat liberaalien linnakkeita. Maaseutu ja pienet kaupungit ovat konservatiivien tukialuetta. Muuttoliike vahvistaa jakoa: samanhenkiset hakeutuvat samoille alueille. Isojen kaupunkien keskustat ja maaseutujen pikkukunnat elävät täysin eri todellisuuksissa.

Hallitsematon maahanmuutto on luonut kolmannen ulottuvuuden. Yli satatuhatta vuosittaista tulijaa on muodostanut omia yhteisöjään suurimpiin kaupunkeihin.

Kotoutuminen on epäonnistunut täysin polarisoituneessa

ilmapiirissä, jossa maahanmuuttajista on tullut pelinappuloita leirien välisessä kamppailussa. Rinnakkaisyhteisöt elävät omissa informaatiokuplissaan. Suomalainen yhteiskunta on heille vieras ja välillä myös vihamielinen.

6. Hyvinvointivaltion rapautuminen ja kansalaisyhteiskunnan politisoituminen

Hyvinvointipalvelut ovat eriytyneet alueellisesti ja ideologisesti. Polarisaatio ja kaiken politisoituminen näkyy myös siinä, että palveluita pyritään kohdentamaan erityisesti oman leirin edustajille. Poliittinen halvaantuminen tekee hyvinvointivaltion ja julkisten palveluiden kehittämisestä vaikeaa, ja palvelutaso heikkenee kauttaaltaan. Hyvinvointipalveluiden alueellinen eriytyminen myös voimistuu, mikä ajaa erityisesti

syrjäseutujen asukkaiden radikalisoitumista ja tyytymättömyyttä.

Järjestötoiminta ei ole välttynyt politisoitumiselta. Jokainen järjestö leimautuu kuuluvaksi jompaankumpaan leiriin, ja rahoitus riippuu siitä, onko oma leiri vallassa. Puolueeton hyväntekeväisyys on mahdotonta – jokainen lahjoitus nähdään poliittisena kannanottona. Vapaaehtoistyö hiipuu, kun ihmiset eivät uskalla osallistua toimintaan, joka voi leimata heidät.

7. Koulutuksen ideologisoituminen

Koulutuksesta on tullut ideologioiden taistelukenttä. Opetussuunnitelmat muuttuvat usein riippuen siitä, kumpi leiri on vallassa. Jopa historiaa yritetään kirjoittaa ajoittain uusiksi ja poliittisesti sensitiivisten asioiden käsittely vaikeutuu. Yksityisiä kouluja perustetaan ”oikeanlaisen” opetuksen turvaamiseksi.

Tiede on politisoitunut amerikkalaiseen tapaan: yliopistot ovat kulttuurisotien ytimessä, poliittinen vääntö heijastuu suoraan akateemiseen työhön ja tutkimustuloksia hyväksytään valikoivasti omien näkemysten tueksi. Puolueettoman tieteen elintila kapenee ja sen kiinnostavuus potentiaalisten alalle tulevien silmissä on romahtanut.

8. Nuorten radikalisoituminen

Nuoret ovat kasvaneet täysin polarisoituneessa todellisuudessa. He muistavat vain hämärästi ajan, jolloin suomalaiset pystyivät keskustelemaan rakentavasti erimielisyyksistä. Osa radikalisoituu jompaankumpaan leiriin, osa vetäytyy täysin syrjään.

Nuorisotyöttömyys on korkealla päätöksenteon halvaannuttua, mutta leirit syyttävät toisiaan tilanteesta. Väkivaltaiset yhteenotot nuorisoryhmien välillä ja jengiytyminen ovat yleistyneet.

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 3

Uusi yhteiskunta-sopimus

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 3 – MITEN TÄHÄN PÄÄDYTTIIN

Uusi yhteiskuntasopimus

Vuoden 2035 Suomi on onnistunut navigoimaan 2020-luvun kriisien läpi rakentamalla uuden yhteiskuntasopimuksen.

Käännekohta tapahtui, kun kansalaiset väsyivät polarisaatioon ja jatkuvaan poliittiseen vääntöön ja teatteriin.

Talouden pitkittynyt taantuma ja ulkoiset turvallisuusuhat pakottivat suomalaiset tunnistamaan yhteisen edun. Pragmaattinen sukupolvi nousi vaatimaan kompromisseja ideologisten taistelujen sijaan.

Ilman kipuja muutoksia ei kuitenkaan kyetty viemään läpi.

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 3 – KEHITYSKULUT

Uusi yhteiskuntasopimus

1. Demokratia uudistuu

Jaettu tulevaisuuden visio on johtanut poliittisen järjestelmän uudistumiseen.

2. Mediakenttä monipuolistuu

Informaatioympäristöt tasapainottuvat ja informaatiovaikuttaminen on heikkoa.

3. Hyvinvointivaltio uudistuu

Kipeiden kompromissien kautta on muodostunut uudistettu hyvinvointivaltio.

4. Talouskasvu vakiintuu

Teknologiasektori vetää talouskasvua – josta kaikki eivät kuitenkaan hyödy.

5. Koulutus turvataan

Ajoittaisesta resurssipulasta huolimatta tasa-arvoinen koulutus on turvattu.

6. Monikulttuurisuus vahvistuu

Hallittu maahanmuutto tuottaa hyötyjä ja eri kulttuurit elävät sopusoinnussa.

7. Tutkittuun tietoon luotetaan

Tutkittu tieto on kansankielistynyt ja saavutettavuus on kasvanut.

8. Nuorten tulevaisuususkko parantuu

Nuorten asema yhteiskunnassa ja henkinen hyvinvointi ovat parantuneet.

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 3 – TURVALLISUUDEN TILA

Uusi yhteiskuntasopimus

Kiinnostus vapaaehtoistyöhön lisääntyy, kun kaikki ovat sitoutuneita yhteisen Suomen rakentamiseen. Auttamishalu kasvaa, ja järjestöt tarjoavat merkityksellistä tekemistä ja vaikuttamisen kanavia. Nuoret saavat mahdollisuuden vapaaseen toimintaan ilman jäykkiä hierarkioita, ja myös neljäs sektori otetaan mukaan.

Yhteiskunta on aiempaa sopusointuisempi ja turvallisempi. Kasvukipujen jälkeen yhteiskuntarauha ja luottamus lisääntyvät ja vähentävät kovan turvallisuuden ja valvonnan tarvetta.

Suomi on yhtenäinen ulkoisten uhkien edessä, kun valtaosa väestöstä pitää Suomea puolustamisen arvoisena paikkana.

1. Demokratian uudistuminen ja kompromissien kulttuuri

Suomen poliittinen järjestelmä on läpikäynyt maltillisen mutta merkittävän uudistuksen. Puolueet sitoutuvat parlamentaariseen sopimukseen, jossa määriteltiin vaalikaudet ylittävät strategiset tavoitteet keskeisissä kysymyksissä kuten taloudessa, hyvinvoinnissa, koulutuksessa ja turvallisuudessa. Tämä ei ole poistanut täysin erimielisyyksiä – riitaa käydään edelleen verotuksesta, maahanmuutosta ja arvoista – mutta perusasioista ja tulevaisuuden visiosta vallitsee yhteisymmärrys.

Nuoret saadaan mukaan politiikkaan avaamalla puoluerakenteet ja luomalla digitaalisia vaikutuskanavia perinteisen edustuksellisen demokratian rinnalle. Kansalaisfoorumit ja tekoälyavusteiset kuulemisprosessit täydentävät parlamentarismia. Päätöksenteko on ajoittain

hitaampaa mutta kestävämpää. Populismi ei ole kadonnut, mutta sen vetovoima on vähentynyt, kun

valtavirtapolitiikan konkreettiset tulokset puhuvat puolestaan.

2. Median monimuotoisuus ja informaatioympäristön tasapaino

Mediakenttä on löytänyt uuden tasapainon. Kansalaiskohtainen mediaseteli ohjaa rahoitusta suoraan journalistisille toimijoille. Tämä on mahdollistanut paikallismedioiden selviytymisen ja erikoistuneiden laatumedioiden syntymisen. Algoritmien sääntely ja läpinäkyvyysvaatimukset ovat vähentäneet kuplautumista, vaikka eivät poistaneet sitä kokonaan.

Dis- ja misinformaatio on edelleen ongelma, mutta sopuisammassa yhteiskunnassa sen vaikutus on rajatumpi. Myös kansalaisten medialukutaito on parantunut merkittävästi peruskoulusta aloitettavan kriittisen ajattelun opetuksen myötä. Fyysisten kohtaamispaikkojen –

kirjastojen, yhteisötilojen, keskustelufoorumien – merkitys on kasvanut digitaalisen informaatiotulvan vastapainona. Ihmiset ovat oppineet arvostamaan hidasta journalismia nopeiden klikkiotsikoiden sijaan.

3. Hyvinvointivaltion sopeutuminen ja uudistuminen

Hyvinvointipalveluiden uudistus on vaatinut merkittäviä kompromisseja. Tekoälypohjaiset terveystalvelut hoitavat rutiinitapaukset, vapauttaen resursseja vaatimaan hoitoon. Tämä on kuitenkin luonut uudenlaista eriarvoisuutta: diginatiivit hyötyvät eniten, kun taas vanhemmat ja heikommin koulutetut kamppailevat järjestelmässä. Kasvokkaiset palvelut on kohdennettu haavoittuville ryhmille.

Sosiaaliturva on uudistettu tukemaan yrittäjyyttä ja uudenlaista työtä, mutta kompromissina etuuksien tasoa on jouduttu ajoittain jonkin verran laskemaan. Tämä on hyväksytty osana yhteiskuntasopimusta, kun vastineeksi on

saatu kattava takuu perustason palveluista. Alueellisia eroja on: pienissä kunnissa palvelut ovat supistuneet, mutta digitaaliset ratkaisut ja liikkuvat palvelut korvaavat osittain menetyksiä. Ohjaavana periaatteena julkisen talouden rajalliset eurot käytetään mahdollisimman vaikuttavasti.

4. Talouden maltillinen, mutta vakaa kasvu

Talouskasvu on maltillista, mutta vakaata. Teknologiasektorin kasvu ei ole vetänyt kaikkia mukanaan – perinteinen teollisuus ja palvelualat kamppailevat toimialojen murroksessa. Suomi on hyväksynyt, että osa väestöstä tarvitsee pysyvää tukea sopeutuakseen uuteen talouteen. Toisaalta talous on tasapainoisempi, eikä kasvu ole vain yhden tai kahden alan varassa.

Myös verotuksessa ja eläkkeissä on tehty kipeitä uudistuksia hyvinvointivaltion rahoituspohjan turvaamiseksi ja yritysten kilpailukykyyn vahvistamiseksi. Erityisesti suurituloisten eläkkeitä on leikattu sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden nimissä.

5. Koulutusjärjestelmä tukee hallittua uudistumista ja osallisuutta

Koulutus toimii merkittävässä roolissa yhteisymmärryksen ja sovinnollisuuden luomisessa, ja opetussuunnitelmia on uudistettu hallitusti vastaamaan uuden ajan tarpeisiin. Peruskoulun tasa-arvo on säilytetty, vaikka resurssipula ajoittain sitä vaivaakin. Digitaaliset oppimisympäristöt täydentävät opetusta, mutta ne eivät korvaa henkilökohtaista ohjausta.

Korkeakoulutuksen ulottaminen suurempaan osaan väestöstä on onnistunut määrällisesti, mutta laatu vaihtelee. Huippuyliopistot menestyvät kansainvälisesti, mutta muut kamppailevat resurssien kanssa. Jatkuvan oppimisen kulttuuri on juurtunut ja aikuiskoulutukseen osallistuu iso osa työikäisistä vuosittain.

6. Maahanmuutto tapahtuu hallitusti ja lisää elinvoimaa

Suomi vastaanottaa hallitun määrän maahanmuuttajia vuosittain, työperäisen painottuessa. Kotouttaminen toimii kohtuullisesti suurissa kaupungeissa, mutta haasteitakin esiintyy. Englannista on tullut käytännössä kolmas virallinen kieli pääkaupunkiseudulla, mikä helpottaa integraatiota mutta syventää alueellisia eroja.

Monikulttuurisuus on hyväksytty osaksi suomalaisuutta, vaikka jännitteitä esiintyy erityisesti taloudellisesti vaikeina aikoina. Eri taustoista tulevat suomalaiset ovat aiempaa enemmän tekemisissä keskenään ja yhteisymmärrys heidän välillään lisääntyy.

7. Tutkitun tiedon arvostus ja tiedepohjainen päätöksenteko

Suomi on onnistunut palauttamaan luottamuksen tutkittuun tietoon systemaattisella työllä. Peruskoulusta lähtien tieteellinen ajattelu ja lähdekritiikki ovat keskeinen osa opetusta – ei erillisenä oppiaineena vaan integroituna kaikkeen oppimiseen. Tutkijat ovat löytäneet uusia tapoja kommunikoida: tiedepaneeleissa istuu aina myös kansalaisedustajia, ja tutkimustulokset käännetään automaattisesti selkokielelle. Sosiaalisen median tiedeinfluensserit tavoittavat nuoria, vaikka kamppailevat jatkuvasti sensaatiohakuisuuden houkutusta vastaan.

Päätöksenteon läpinäkyvyys on parantunut merkittävästi. Jokaisen poliittisen päätöksen taustadokumentit, mukaan lukien tieteelliset selvitykset, ovat julkisia ja helposti löydettävissä. Tekoäly tiivistää monimutkaiset raportit ymmärrettävään muotoon. Heikon talouden aikoina tutkimusrahoitusta joudutaan ajoittain leikkaamaan,

ja kompromissina on luotu "tutkimusseteli". Kansalaiset voivat ohjata osan veroistaan haluamaansa tutkimukseen, mikä on tuonut lisärahoitusta ja kansalaisten kiinnostusta, mutta myös tehnyt tieteestä "populistisempaa".

8. Nuorten tulevaisuususkoko parantuu

Nuorten asema yhteiskunnassa on parantunut. Tulevaisuususkoko on palannut ja aiempaa useampi nuori kokee kykenevänsä vaikuttamaan elämäänsä. Keskeistä on ollut nuorten huolenaiheiden aito kuunteleminen ja toimenpiteisiin tarttuminen sekä konkreettisten vaikutusmahdollisuuksien luominen. Uusia rakenteita, kuten aidosti päätösvaltaisia nuorisovaltuustoja ja digiyhteisöjä on luotu, ja ne saavat äänensä kuuluviin esimerkiksi kunnallisissa budjeteissa. Myös nuorten työllisyys on parantunut uusien työn muotojen myötä. "Eläketaakan" keventäminen ja nuorille tärkeiden asioiden huomioiminen politiikassa on myös lisännyt sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta.

Nuorten henkinen hyvinvointi on lähtenyt nousuun 20-luvun

some- ja tekoälykaoksen jälkeen. Uutta sääntelyä on tehty ja algoritmien haittoja on onnistuttu vähentämään. Digitaalisen maailman vastapainoksi on syntynyt myös nuorten "analoginen vastarinta" – nuorten vetämä liike, joka järjestää puhelimitte tapahtumia, joissa kasvokkainen kohtaaminen ja yhteyksien luominen mahdollistetaan.

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 4

Dynaamiset kollektiivit

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 4 – MITEN TÄHÄN PÄÄDYTTIIN

Dynaamiset kollektiivit

Vuoden 2035 Suomi on löytänyt oman tapansa selviytyä modernin maailman kompleksisuudesta.

Uuvuttavat ideologiset kamppailut haluttiin jättää taakse ja keskittyä elämän perusasioihin ja pragmaattiseen rinnakkaiseen elämään. Pikkuhiljaa suomalaiset oppivat sietämään erilaisuutta ja erilaisia mielipiteitä.

Suomesta on tullut paikka, jossa erilaiset ihmiset voivat elää rauhassa omissa yhteisöissään – tai ilman niitä.

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 4 – KEHITYSKULUT

Dynaamiset kollektiivit

1. Demokratia ilman draamaa

Järjestelmä käy teknokraattisella autopilotilla ilman suuria uudistuksia.

2. Mediakenttä monipuolistuu

Kaikki kukat kukkivat – ja kuplautuvat.

3. Talouden kasvu kiihtyy

Yhteiskunnan dynaamisuus luo edellytykset kasvulle ja reilulle siirtymälle.

4. Suomi moniarvoistuu

Yhteiskuntaa jakaa monien, erilaisia arvopohjia omaavien yhteisöjen synty.

5. Hyvinvointivaltion minimiversio

Perustulo ja peruspalvelut – ei liikoja lupauksia, ei liikaa kustannuksia.

6. Peruskoulu perustasolla

Peruskoulu takaa tarvittavat tiedot ja taidot kaikille ilman kunnianhimoa.

7. Kansalaisyhteiskunta projektiluontoistuu

Järjestöjen rooli on vahva, mutta toiminta paikallista ja projektiluontoista.

8. Tiede markkinaehtoistuu

Tiedettä yksityisellä rahoituksella omia totuuksia etsien mutta läpinäkyvästi.

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 4 – TURVALLISUUDEN TILA

Dynaamiset kollektiivit

Vaikka Suomessa elää iso määrä erilaisia yhteisöjä, kaikilla on intressi pitää Suomi turvallisena paikkana elää.

Yhteisöllisyyden ja konsensuksen puute on ajoittainen ongelma, eikä Suomi-projektiin osallistuminen ole kenellekään ensisijainen intressi.

Toisaalta pragmaattisuus ja yhteiskunnan jakautuminen kollektiiveihin tuo myös kriisinkestävyyttä: ulkoisten uhkien on vaikea lamauttaa koko yhteiskuntaa kerralla, ja kollektiivit tuovat turvaa jäsenilleen kriisin sattuessa.

1. Demokratia ja valtio ilman draamaa

Uudessa tilanteessa poliittinen järjestelmä toimii teknokraattisella autopilotilla. Hallitukset muodostetaan pragmaattisista koalitioista, jotka välttävät suuria repiviä uudistuksia. Poliitiikan tavoite on säilyttää legitimiteetti ja taata toimiva arki kaikille. Ministeriöt ja puolueettomuuteen pyrkivät viranhaltijat pyörittävät perusasioita, poliitikot hyväksyvät suuret linjat ilman draamaa. Äänestysaktiivisuus on asettunut vakaalle, mutta kohtuullisen matalalle tasolle. Tämä ei kuitenkaan huoleta ketään, sillä järjestelmä toimii riittävän hyvin. Matala poliittinen aktiivisuus nähdään ajoittain jopa vahvuutena – kansalaisten ei tarvitse edes osallistua, kun ei ole suurta vaaraa siitä, että poliitikot tekevät heille hallaa.

Valtio on pyrkinyt vähentämään yhteiskunnan ja kansalaisten ohjausta. Se tarjoaa infrastruktuurin ja alustan, jolla erilaiset ryhmät ja ihmiset voivat toimia. Verotus on kohtuullista, palvelut perustasoa. Kukaan ei odota valtiolta ihmeitä, eikä valtio lupaa niitä. "Ihan ok" on uusi poliittinen ideaali.

Oikeusvaltiota kehitetään pragmaattisesti, mutta ilman merkittävää kunnianhimoa. Nykyiset rakenteet ja käytännöt säilytetään, mutta isoja uudistuksia ei tehdä. Turvallisuuden ylläpito vaatii kuitenkin valtiovallalta aktiivisia panostuksia ja eri väestöryhmien intressien yhteensovittamista.

2. Mediakentällä kaikki kukat kukkivat

Mediakentällä kaikki kukat kukkivat. Valtamedia jatkaa olemassaoloaan ja vallan vahtikoirana, mutta sen rinnalla toimii laaja, monimuotoinen joukko erilaisia medioita, jotka palvelevat omaa kohderyhmäänsä. Tekoäly kääntää sisältöjä reaaliaikaisesti kieleltä toiselle, mahdollistaen kommunikaation, mutta ei aina yhteisymmärrystä.

Dis- ja misinformaatiota levitetään edelleen ja sille on ajoittain otolliset olosuhteet, kun pienyhteisöt ja väestöryhmät ovat kuplautuneet eivätkä ole toistensa kanssa paljoa tekemisissä. Toisaalta raflaavimpia sisältöjä on vaikea saada läpi, sillä kansalaiset eivät pääosin ole kiinnostuneita esimerkiksi muiden väestöryhmien demonisoimisesta tai vastakkainasettelusta. Vetoavaa

disinformaatiota on myös vaikea saada leviämään kaikkiin yhteisöihin, joita on hyvin paljon ja jotka myös muuttuvat koko ajan.

3. Talous kasvaa, kun politiikan puolella suunta pidetään vakaana

Yhteiskunnan dynaamisuus luo uutta työtä ja talouskasvua, ja Suomen vakaa politiikka saa maan näyttäytymään vakaana toimintaympäristönä yrityksille. Reilusta siirtymästä huolehditaan alueellisen ja sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden nimissä. Suomeen sijoittuu teknologiasektorin ja teollisuuden uusia yrityksiä ja palvelusektori saa uutta elinvoimaa erilaisten yhteisöjen tarpeisiin erikoistumisesta.

Suuret kaupungit ovat kansainvälisiä metropoleja, kun taas pienemmät kaupungit ovat löytäneet omat markkinarakonsa. Alueiden välillä ei ole kilpailua vaan

välinpitämättömyyttä. Jokainen hoitaa omia asioitaan. Valtio jakaa resurssit kaavamaisesti, ilman suuria aluepoliittisia visioita.

4. Suomi moniarvoistuu

Suomessa elää rinnakkain kymmeniä erilaisia arvomaailmoja. Yhteisiä arvoja ovat lähinnä rauha ja käytännöllisyys – kunhan et häiritse minua, en häiritse sinua. Eri ihmisryhmillä on omia tarinoitaan Suomesta, ja osalle Eurooppa ja Pohjoismaat ovat tärkeämpiä samastumisen kohteita. Suomessa asuvia yhdistää usko demokratiaan ja halu pitää Suomi hyvänä paikkana.

Epävarmuuden kanssa eletään omissa kollektiiveissa. Työttömäksi jäänyt insinööri saa tukea LinkedIn-verkostoltaan, konkurssin tehnyt yrittäjä omalta yhteisöltään, nuoremmat omista verkkoyhteisöistään. Virallinen turvaverkko on ohut, epäviralliset verkostot vahvoja.

Nuoret elävät pääosin digitaalisissa yhteisöissään. Osa menestyy loistavasti uudessa dynaamisessa yhteiskunnassa, osa ei löydä omaa paikkaansa. Yhteiskunta ja nuoret ovat hyväksyneet tämän: nuorilla on oma todellisuus, vanhemmilla sukupolvilla oma.

5. Hyvinvointivaltion minimiversio

Julkiset palvelut tarjoavat perustason: akuutit sairaudet hoidetaan, peruskoulutus toimii, kadut pidetään auki. Varakkaat ostavat yksityistä, keskiluokka jonottaa julkiselle, pienituloiset selviytyvät yhteisöjensä tuella. Luokkaeroilta tai arjen eriytymiseltä ei vältytä, mutta tämä pääosin hyväksytään.

Sosiaaliturva on universaalia, mutta niukkaa. Perustulokokeilu on edennyt käytäntöön ja mahdollistaa joustavan työn vastaanottamisen. Hyvinvointivaltion järjestelmä on kestävä, koska se ei lupaa tai maksa liikaa.

6. Koulutus hyvällä perustasolla

Koulutuksessa on päätetty keskittyä perusasioihin: arjessa pärjäämisen ja jatkokoulutuksen mahdollistamiseen.

Kunnianhimoa ei aseteta kovin korkealle, mutta kaikille oppilaille pyritään takaamaan riittävät taidot elämää varten.

Yliopistot keskittyvät perusopetukseen, huippututkimus on keskittynyt pääosin muutamaan parhaaseen yliopistoon. Uudelleen koulutus on pääosin yksilön vastuulla. Valtio tarjoaa joitakin peruskursseja, mutta jokainen selviytyy omillaan tai oman yhteisönsä tuella.

7. Kansalaisyhteiskunta organisoituu uudelleen ja muuttuu projektiluontoisemmaksi

Järjestötoiminta organisoituu uudelleen, kun ihmiset kiinnittyvät aiempaa pienempiin ja alueellisempiin ryhmiin, kuten kaupunkeihin ja asuinalueisiin ja verkon ryhmiin. Järjestökentän elinvoima vaihtelee: joillakin alueilla ja väestöryhmien parissa järjestöt ovat ottaneet julkisten

palveluiden tehtäviä hoitaakseen ja tämä on vahvistanut niiden roolia. Vapaaehtoistyö on myös muuttunut projektiluontoisemmaksi. Pitkäaikaista sitoutumista ei ole, mutta hetkellisiä auttamisen aaltoja kyllä.

samanlaisessa ympäristössä kuin ennenkin – kenenkään agendalla ei ole antaa siltojen romahtaa.

8. Tiede ja totuus markkinapaikalla

Erilaisten yhteisöjen Suomessa luottamus tutkittuun tietoon on muuttunut markkinalähtöisemmäksi. Erilaisilla ryhmillä on intressi kuulla omia asiantuntijoitaan ja valita omia totuuksiaan. Tutkimusrahoitus tulee yhä enemmän yksityisiltä lahjoittajilta ja tahoilta, jotka haluavat tietoa itselleen tärkeistä asioista. Yliopistot ovat sopeutuneet – ne tarjoavat tutkimusta tilauksesta.

Paradoksaalisesti tämä on tehnyt tieteestä läpinäkyvämpää. Tutkimuksen tilaajien taustat ovat kaikkien tiedossa, ja kansalaiset ovat oppineet suhtautumaan sopivan kriittisesti eri tahojen rahoittamiin tutkimustuloksiin. Tieteellinen menetelmä säilyy edelleen keskeisenä työkaluna ja prosessina eikä tieteen ydintä ei ole nakerrettu. Erityisesti luonnontieteet saavat jatkaa

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 5

Perinteinen linnake

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 5 – MITEN TÄHÄN PÄÄDYTTIIN

Perinteinen linnake

Globaalin turvallisuustilanteen kiristyminen 2020-luvun puolivälissä laukaisi suomalaisissa syvän turvattomuuden tunteen.

Poliittinen eliitti vastasi haasteisiin vetoamalla kansalliseen yhtenäisyyteen ja perinteisiin arvoihin, mutta samalla suljettiin silmät ympäröivän maailman muutoksilta ja yhteiskunnan monimuotoistumiselta.

Vanhenevan äänestäjäkunnan enemmistö piti huolen siitä, että muutosta vastustaneet näkökulmat pysyivät vallassa.

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 5 - KEHITYSKULUT

Perinteinen linnake

1. Nostalgiaan nojaava Suomi

”Ennen oli paremmin” – ainakin vanhenevan kantaväestön mielestä.

2. Ulkopuolisten osuus kasvaa

Varsinkin nuoret ja maahanmuuttajataustaiset eivät koe kiinnittyvänsä yhteiskuntaan.

3. Suomi sulkeutuu

Valtio tiukentaa otetta kansalaisista turvallisuuden nimissä.

4. Hyvinvointivaltion kulissit kasassa

Ideasta pidetään kiinni, mutta resurssien niukkuus johtaa kutistumiseen.

5. Alueiden elinvoimaa pakkokeinoin

Eriarvoistumista ei hyväksytä, joten elinvoimaa ylläpidetään keinotekoisesti.

6. Talouden kehitys sakkaa

Uudistumisen puute johtaa kasvun pysähtymiseen ja korkeaan työttömyyteen.

7. Mediakenttä pirstaloituu

YLE on kutistettu minimiin ja erilaiset uudet mediat valtaavat lisää tilaa.

8. Maanpuolustustoiminta järjestökentällä lisääntyy

Kulttuurijärjestöt, urheiluseurat ja harrastustoiminta kärsivät resurssipulasta.

SKENAARIOT 2035

SKENAARIO 5 – TURVALLISUUDEN TILA

Perinteinen linnake

Yhteiskunnan turvallisuushakuisuus pitää ulkopuolisen vaikuttamisen ja disinformaation kurissa, mutta ajoittain kansalaisvapauksien kustannuksella. Yhteiskunnallinen turvallisuus on jakautunutta: suomalaisuuskuplan sisällä väestö tuntee solidaarisuutta toisiaan kohtaan, ja tietyillä alueilla Suomi on edelleen lintukoto. Kantasuomalaisen ja alati ikääntyvän enemmistön ulkopuolella levottomuus ja tyytymättömyys lisääntyy ja yhteiskunta muuttuu turvattommaksi.

Yhteiskunnan näkökulma kääntyy sisäänpäin: globaalit isot kysymykset ja niihin vaikuttaminen ei kiinnosta, vaan kansalaiset pyrkivät pitämään huolen vain Suomen asioista.

1. Tarinoissa ja arvoissa pidetään kiinni perinteisestä

Perinteisestä Suomesta ja suomalaisuudesta pidetään tiukasti kiinni kantasuomalaisen (ja vanhenevan) väestön toimesta. Kansallista tarinaa tai visiota ei avata keskustelulle. Kansallista identiteettiä määrittelevät edelleen perinteiset suomalaisuuden symbolit kuten talvisota, Nokia, ja perinteiset kansallismaisemat.

Kasvava osa väestöstä, erityisesti maahanmuuttajat ja nuoret, ei koe kuuluvansa osaksi tätä ylhäältä annettua suomalaisuutta. Näiden väestöryhmien kiinnittyminen Suomeen hapertuu vaikutusmahdollisuuksien ja osallisuuden puutteessa.

Vallitseva arvomaailma on nostalgiaan nojaava. "Ennen oli paremmin" on yleinen asenne, ja muutosta vastustetaan vaistomaisesti. Monimuotoisuutta siedetään huonosti, ja erilaisuus koetaan uhkana. Maahanmuuttoa vähennetään voimakkaasti turvallisuuden ja kansallisen yhtenäisyyden

nimissä. Kansalaisten keskinäinen solidaarisuus toimii vain oman viiteryhmän sisällä. Kantasuomalaiset, erityisesti ikääntyneet, kokevat yhteenkuuluvuutta, mutta empatiaa muita kohtaan on vähän. Maahanmuuttajat, nuoret ja muut marginaalissa olevat ryhmät jäävät yhteisöllisyyden ulkopuolelle. He muodostavat omia yhteisöjään, jotka toimivat rinnakkaistodellisuuksissa valtakulttuurin kanssa.

2. Suomi sulkeutuu ja valtio tiukentaa otettaan

Suomen demokratia toimii muodollisesti, mutta poliittinen kulttuuri on kangistunut ja ihmisten osallisuus laskenut. Vanhenevan väestön ääni dominoi päätöksentekoa – eläkeläiset muodostavat ison osan äänestäjistä, ja heidän intressinsä ohjaavat politiikkaa. Nuorten poliittinen osallistuminen on romahtanut, kun vaikutusmahdollisuudet koetaan olemattomiksi.

Valtion ote yhteiskunnasta on tiukentunut turvallisuuden nimissä. Kansalliseen turvallisuuteen vedoten on säädetty lakeja, jotka rajoittavat tiedonvälitystä ja lisäävät viranomaisten valvontavaltuuksia. Oikeusvaltioperiaatteet

jäävät turvallisuushakuisuuden varjoon: Kansalliseen turvallisuuteen vetoaminen ajaa perusoikeuksien turvaamisen edelle ja oikeudelliset lukot heikentyvät. Erityisesti ulkoisiin uhkiin liittyviä päätöksiä ei kyseenalaisteta eikä rinnakkaista tiedontuotantoa synny.

Oikeusvaltion periaatteet kuitenkin säilytetään turvallisuuskysymysten ulkopuolella, joskin se palvelee pääosin vain niitä, jotka osaavat sen rakenteita hyödyntää. Samalla fundamentaaliset perusoikeudet – toimeentulo, terveydenhuolto, koulutus – pyritään turvaamaan ainakin nimellisesti, vaikka resurssit eivät riitä lupauksen lunastamiseen.

3. Hyvinvointivaltio voi hyvin juhlapuheissa, heikommin käytännössä

Hyvinvointivaltion ideaalista pidetään kiinni, mutta käytännössä sen kattavuus heikentyy resurssien vähentyessä. Peruskoulutus toimii vielä kohtuullisesti

suurissa kaupungeissa, mutta maaseudulla kouluja suljetaan kiihtyvään tahtiin. Korkeakoulutukseen pääsee yhä harvempi nuorten ikäluokkien pienentyessä ja resurssien vähentyessä.

Valtion ja kuntien talous on jatkuvassa alijäämässä. Eläkejärjestelmää ei uskalleta uudistaa vanhenevan äänestäjäkunnan pelossa eikä verouudistuksia tehdä. Menoja ja tuloja ei saada tasapainoon eikä kestävyysvajetta ratkaistua. Julkinen velka kasvaa ja julkisia investointeja lykätään, ja infrastruktuuri rapautuu. Digitalisaatio on jäänyt puolitiehen resurssipulan vuoksi: vanhat järjestelmät toimivat huonosti, uudet eivät ole korvanneet niitä.

4. Alueellista elinvoimaa pidetään yllä pakkokeinoin

Väestön vähentyessä ja vanhetessa Suomen syrjäseutujen elinvoima heikentyy voimakkaasti. Pääkaupunkiseutu ja

muutama suurempi kaupunki ylläpitävät kohtuullista palvelutasoa ja elinvoimaa. Muu Suomi on vaarassa tyhjentyä ja näivettyä, mutta valtio tukee syrjäseutuja avokätisesti huoltovarmuuden ja turvallisuuden nimissä. Iso osa kunnista on käytännössä konkurssissa, ja ne pysyvät pystyssä vain valtion erikoisavustuksilla.

5. Talous ja teknologia jäävät jälkeen

Suomen talous on pysähtyneisyyden tilassa. Ostovoima heikentyy ja teknologinen kehitys on pysähtynyt – osaajat muuttavat ulkomaille, yritykset siirtävät toimintojaan muualle, ja investoinnit ovat romahtaneet. Tekoäly ja muut uudet teknologiat otetaan käyttöön hitaasti ja vastahakoisesti. Julkisella sektorilla käytetään edelleen vanhoja järjestelmiä, koska uudistuksiin ei ole varaa.

Työttömyys pysyy korkeana erityisesti nuorilla, kun

osaamisvaatimukset ja tarjolla oleva koulutus eivät kohtaa. Samalla työvoimapula vaivaa monia aloja, mutta haluttomuus avata työperäistä maahanmuuttoa estää tilanteen korjaamisen.

6. Mediakenttä pirstaloituu ja heikkenee

Valtamedia yrittää ylläpitää asemaansa, mutta resurssit eivät riitä. Yleisradio on kutistunut minimiin, ja kaupalliset mediat kamppailevat kannattavuuden kanssa. Journalistien määrä on vähentynyt, ja uutiset ovat yhä useammin käännöksiä ulkomaisista lähteistä tai tekoälyn tuottamia. Paikalliset sanomalehdet elävät tukien varassa tai ovat kadonneet, samoin kulttuuripalvelut.

Samalla informaatioympäristö pirstaloituu. Sosiaalinen media ja uudet alustat pirstaloivat mediakenttää ja kantasuomalaiseen enemmistöön kuulumattomilla on yhä enemmän omia medioitaan, jotka käsittelevät heille tärkeitä asioita.

Turvallisuushakuisessa Suomessa disinformaation leviämiseen puututaan kuitenkin kovalla kädellä, tarvittaessa jopakieltämällä kokonaisia alustoja ja sensuurilla. Vaikka tämä onkin sananvapauden näkökulmasta ongelmallista, tällä saadaan estettyä kaikkein vaarallisimman disinformaation leviäminen.

vähenevästä. Järjestöjen koventunut kilpailu toisiaan vastaan niukkenevasta rahoituksesta hankaloittaa tilannetta.

7. Kansalaisyhteis- kunnassa korostuu turvallisuus ja maanpuolustus

Järjestötoiminnassa korostuu turvallisuus ja maanpuolustus: Maanpuolustukseen ja turvallisuuteen liittyvä toiminta kukoistaa ja kerää sekä rahoitusta että osallistujia. Samalla muu kansalaistoiminta näivettyy. Kulttuurijärjestöt, urheiluseurat ja harrastustoiminta kärsivät resurssipulasta ja osallistujien

SKENAARIOT 2035

1. Markkinavetoinen yhteiskunta

Suomi markkinaehtoistuu: Hyvätuloinen väestö voi hyvin, loput tippuvat kyydistä. Eriarvoistuminen uhkaa yhteiskuntarauhaa ja lisää sisäistä levottomuutta.

2. Me vastaan he

Suomi jakautuu kahteen leiriin. Vastapuolta pidetään vihollisena ja avoimet sisäiset ristiriidat roihuavat. Poliittinen väkivalta nousee ja infoympäristö saastuu.

3. Uusi yhteiskuntasopimus

Suomalaiset ovat rakentaneet uuden yhteisen vision. Hyvinvointivaltio on päivitetty ja demokratia uudistettu. Rakentava vuoropuhelu lisääntyy ja luottamus palautuu.

4. Dynaamiset kollektiivit

Suomi on erilaisten ihmisten löyhä kollektiivi, jota kehitetään pragmaattisesti. Kaikki kukat saavat kukkia. Ristiriitoja esiintyy, eikä niitä pyritä lopullisesti ratkaisemaan, mutta ei myöskään lietsomaan.

5. Perinteinen linnake

Suomi kääntyy sisäänpäin taloudellisesti ja poliittisesti. Perinteinen käsitys Suomesta ei muutu, mutta siihen samastuu yhä pienempi osa. Lähes kaikki yhteiskunnan osa-alueet kurjistuvat hitaasti.

BONUS

Mitä jos Suomi ajautuisi sotatilaan?

Tässä raportissa esitetyt viisi skenaariota käsittelevät yhteiskunnallisen turvallisuuden tilaa laajasti, mutta mikään niistä ei kuvaa varsinaista sotatilannetta Suomen maaperällä. Tämä raja on tietoinen valinta, mutta sotatilanteen mahdollisuutta ei voi sivuuttaa – erityisesti kun yhteiskunnallisen turvallisuuden tila määrittää ratkaisevasti Suomen kykyä puolustautua ja kansalaisten valmiutta tehdä uhrauksia maansa puolesta kriisitilanteissa.

Seuraavien kalvojen tarkoitus on herätellä ajattelua siitä, mitä jos näin kuitenkin kävisi ja millaiselta Suomen yhteiskunnallisen turvallisuuden tila näyttäisi skenaarioissa esitettyjen kehityskulkujen valossa.

MITEN TÄHÄN VOITAIISIIN PÄÄTYÄ

Mitä jos Suomi ajautuisi sotatilaan?

Mahdollinen sotatilanne voisi kehittyä usealla tavalla. Rajattu konflikti voisi alkaa hybridivaikuttamisesta ja eskaloitua asteittain kohti avoimempia sotatoimia. Suomi voisi joutua osaksi laajempaa alueellista konfliktia tai pahimmillaan kotimaassa käytäisiin pitkittynyttä kulutusotaa, jossa yhteiskunnan resurssit suunnattaisiin pääosin puolustukseen.

Mitä jos Suomi ajautuisi sotatilaan?

Sota ei ole vain sotilaallinen tapahtuma vaan yhteiskunnan kokonaisvaltainen kriisi, jossa jokainen raportissa käsitelty teema – mediasta maahanmuuttoon, oikeusvaltiosta vapaaehtoistyöhön – vaikuttaa lopputulokseen. Yhteiskunnallisen turvallisuuden tila rauhan aikana määrittää pitkälti sen, selviääkö kansakunta sodasta yhtenäisenä vai hajoaako se sisäisten jännitteiden painosta.

1. Informaatioympäristön merkitys

Luottamus tutkittuun tietoon ja medialukutaito korostuvat sota-ajassa.

2. Instituutioiden kestävyys

Yhteiskunnan kantavien rakenteiden kestävyys ratkaisee lopputuloksen.

3. Yhteinen tarina Suomesta

Jaettu narratiivi vahvistaa yhteenkuuluvuutta ja maanpuolustustahtoa.

4. Kansalaisyhteiskunnan elinvoima

Yhteiskunnan toimintakyky riippuu kansalaisten aktiivisuudesta.

5. Henkinen kriisinkestävyys

Sosiaalinen koheesio ja tasa-arvo lisäävät kykyä selviytyä kriisistä.

1. Informaatioympäristön merkitys korostuu sotatilanteessa ratkaisevasti

Skenaario 1:n markkinavetoinen mediakenttä, jossa teknojätit kontrolloivat informaatiovirtoja, olisi erityisen haavoittuvainen vihamieliselle vaikuttamiselle. Skenaario 2:n saastunut informaatioympäristö, jossa yhteiset faktapohjat ovat hajonneet, tekisi koordinoitun informaatiopuolustuksen lähes mahdottomaksi.

Sen sijaan skenaarioiden 3 ja 4 monimuotoiset mutta toimivat mediakentät voisivat ylläpitää riittävää tilannekuvaa ja yhteistä todellisuutta myös kriisitilanteessa. Luottamus tutkittuun tietoon ja kyky erottaa dis- ja misinformaatio aidosta tiedosta olisivat sodan aikana elintärkeitä.

2. Instituutioiden kestävyys määrittäisi pitkälti yhteiskunnan selviytymiskyvyn.

Oikeusvaltion rapautuminen (esim. skenaario 2) heikentäisi luottamusta viranomaisiin juuri kun sitä eniten tarvittaisiin. Toimivat julkiset palvelut ja niiden kyky sopeutua kriisiolosuhteisiin olisivat ratkaisevia – skenaario 1:n markkinaehtoistunut järjestelmä saattaisi olla kovilla, kun yksityiset toimijat vetäytyisivät kannattamattomista palveluista. Ongelmaksi muodostuisi erityisesti se, että Suomessa on totuttu kattavampaan hyvinvointiyhteiskuntamalliin. Koulutusjärjestelmän rooli korostuisi entisestään: yhteisymmärrystä ja kriittistä ajattelua vahvistava koulu (skenaario 3) loisi pohjaa kriisinkestävyydelle, kun taas eriarvoistava ja sirpaloitunut koulutusjärjestelmä (skenaariot 1 ja 2) syventäisi yhteiskunnan jakautumista.

3. Yhteinen tarina Suomesta – tai sen puute – vaikuttaisi maanpuolustustahtoon

Skenaario 3:n uusi yhteiskuntasopimus, jossa kansalaiset jakavat käsityksen toivottavasta tulevaisuudesta, loisi vahvan perustan puolustukselle. Skenaario 5:n jäykkä, ylhäältä annettu suomalaisuus sulkisi ulos kasvavan osan väestöstä (ongelmana olisi toki myös mobilisoitavissa oleva väestöpohja).

Erityisen kriittistä olisi nuorten sitoutuminen: skenaarioissa, joissa nuorilla on tulevaisuudenuskoa ja vaikutusmahdollisuuksia, he olisivat valmiita puolustamaan yhteiskuntaa. Näköalattomuus ja syrjäytyminen sen sijaan johtaisivat henkiseen irtautumiseen juuri silloin, kun yhtenäisyyttä eniten tarvittaisiin.

On tärkeää huomata, että puolustustahdon ei välttämättä

tarvitse perustua juuri käsitykselle ”Suomesta”, vaan se voi syntyä myös laajemmista tai abstraktimmista arvoista, kuten demokratian ja ihmisarvojen puolustamisesta, tai vaikka lojaliteetista Euroopalle, ”Lännelle” tai EU:lle.

4. Kansalaisyhteiskunnan elinvoima määrittäisi yhteiskunnan kykyä mobilisoida

Skenaario 3:n kukoistava järjestötoiminta voisi kanavoida kansalaisten auttamishalun tehokkaasti. Skenaario 2:n politisoitunut ja riitaisa järjestökenttä hajoaisi paineen alla. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen, väestönsuojelun ja kriittisten toimintojen ylläpito riippuisi siitä, kuinka hyvin kansalaisyhteiskunta on onnistunut säilyttämään luottamuksen ja yhteistyökyvyn.

5. Henkinen kriisinkestävyys

Henkinen kriisinkestävyys – kyky sietää epävarmuutta, tehdä uhrauksia ja säilyttää toivo vaikeissa olosuhteissa – syntyy pitkän ajan kuluessa. Se rakentuu hyvinvointivaltion turvaverkoista, sosiaalisesta koheesiosta ja luottamuksesta siihen, että yhteiskunta pitää huolta jäsenistään. Skenaariot, joissa eriarvoisuus on kasvanut ja turvaverkot heikentyneet, jättäisivät kansalaiset haavoittuvaisiksi juuri silloin, kun kollektiivista kestävyttä eniten tarvittaisiin.

3. työkalut

Skenaarioiden käyttäjälle

Tästä osiosta löydät viisi tapaa rakentaa ajatteluasi skenaarioita hyödyntäen. Mitä skenaariot tarkoittavat sinun kontekstissasi? Tutustu työkaluihin ja mieti, mikä niistä vastaa parhaiten tarpeitasi. Kutsu koolle oikeat ihmiset ja ottakaa skenaariot valitsemallanne tavalla käyttöön:

- 1. Työpohja: Kohti toivottua tulevaisuutta**
Tunnistakaa toivotut kehityskulut, joita kohti haluatte kulkea
- 2. Työpohja: Tulevaisuuteen varautuminen**
Tuulitunneloikaa nykyistä toimintaanne skenaarioiden valossa
- 3. Valmiuskortti monikriisien ajassa**
Laatikaa suunnitelma kriisitilanteisiin varautumiseksi
- 4. Villit kortit**
Pohtikaa yllättävienkin kehityskulkujen vaikutuksia toimintaanne
- 5. Keskustelu**
Mikä on roolinne turvallisen tulevaisuuden rakentamisessa?

Kohti toivottua tulevaisuutta

TYÖPOHJA

Ohjeistus

Tämän harjoituksen tavoitteena on tunnistaa ne nykyhetkessä vaikuttavat ilmiöt tai asiat, joihin tulisi vaikuttaa, jotta jokin toivottava tulevaisuus toteutuisi. Käyttäkää tukena meidän teille tuottamaa työpohjaa tai mitä tahansa muuta työkalua, joka tukee backcasting -ajattelua ja sen dokumentoimista.

1. Toivottu tulevaisuus: Määrittäkää eri skenaarioita ja niissä kuvattuja kehityskulkuja hyödyntäen kuvaus 10 vuoden kuluttua vallitsevasta toivotusta tulevaisuudesta ja yhteiskunnan turvallisuudesta tässä hetkessä. Miltä toivottu tulevaisuus näyttää ihmisten arjessa, yhteiskunnassa entäpä globaalisti?
2. Kehityskulut: Pohtikaa, mitä tulisi tapahtua, jotta toivottu tulevaisuus toteutuisi. Tutkailkaa kehityskulkuja ensin laajemmin koko yhteiskunnan tasolla siirtyen sitten sen rakenteisiin sekä yksittäisten toimintojen ja toimenpiteiden tasoille. Ajallisesti siirrykää askel askeleelta toivotun tulevaisuuden ajanhetkestä kohti nykypäivää – työpohjalla oikealta vasemmalle siirtyen.
3. Nykytila: Tunnistakaa 1-2 keskeisintä nykytilan ilmiötä, joihin tulisi vaikuttaa, jotta määrittelemänne kehityskulut toteutuisivat. Minkä pitäisi muuttua? Mitä teidän pitäisi tehdä?

KOHTI TOIVOTTUA TULEVAISUUTTA

3. NYKYTILA

Tunnistakaa 1-2 nykyhetken ilmiötä, joihin haluatte vaikuttaa.

2. KEHITYSKULUT

Pohtikaa, mitkä tapahtumat seuraavien 10 vuoden aikana johtaisivat toivottuun tulevaisuuteen.

AJATTELUTAVAT, YHTEISKUNNALLINEN ILMAPIIRI

RAKENTEET

Vuoden sisällä

1-5 vuoden sisällä

5-10 vuoden sisällä

KESKEISET TOIMINNOT & TOIMENPITEET

Vuoden sisällä

1-5 vuoden sisällä

5-10 vuoden sisällä

1. TULEVAISUUSKUVA

Millainen olisi toivottu tulevaisuus tämän aiheen kontekstissa? Miltä se näyttäisi...

a) ihmisten arjessa?

b) yhteiskunnallisella tasolla?

c) globaalisti?

Huom. Lataa työpohja Sitran sivuilta.

Tulevaisuuteen varautuminen

TYÖPOHJA

Ohjeistus

1. Valitkaa 1-5 skenaariota, joiden pohjalta täytätte työpohjan. (Yksi työpohja per skenaario)
2. Jos peilasitte toimintaanne useampaan kuin yhteen skenaarioon, keskustelkaa: **Mitkä toimenpiteet tukevat organisaationne menestystä joka skenaariossa?** Tunnistakaa varautumissuunnitelmissa kuvattuja toimenpiteitä, jotka:
 - näyttävät toimivan riippumatta toteutuvasta tulevaisuudesta eli ne esiintyvät useiden skenaarioiden varautumissuunnitelmissa, tai
 - toimenpiteitä, jotka tukevat erityisen hyvin organisaationne tavoitteiden tai strategian toteutumista
3. Luonnostelkaa uusi strategia/toimintamalli, joka auttaa teitä varautumaan yhteen tai useampaan skenaarioon.

TULEVAISUUTEEN VARAUTUMINEN

Skenaario: <input type="text"/>	Oma toiminta	
MAHDOLLISUUDET Mitä mahdollisuuksia skenaariosta nousee?	TURVATTAVAA Mikä nykyisessä strategiassamme tai toimintatavoissamme toimii myös tämän skenaarion maailmassa?	MAHDOLLISUUKSIEN HYÖDYNTÄMINEN Jos skenaario toteutuisi, mitä meidän pitäisi tehdä hyödyntääksemme sen tarjoamat mahdollisuudet?
UHAT Mitä uhkia skenaariosta nousee? Mitä riskejä tunnistamme?	UUDISTETTAVAA Mikä nykyisessä strategiassamme tai toimintatavoissamme EI toimi tämän skenaarion maailmassa?	UHKIIN VARAUTUMINEN Jos skenaario toteutuisi, mitä meidän pitäisi tehdä varautuaksemme sen luomiin uhkiin?

Huom. Lataa työpohja Sitran [sivuilta](#).

Valmiuskortti monikriisien ajassa

Ohjeistus

Valmiuskortti on skenaariotyöskentelyn jatkotyökalu. Sen avulla skenaariosta johdetaan organisaatioille tai yhteisöille yhteinen tilannekuva, varautumisen painopisteet ja konkreettiset toimet. Kortti tukee varautumissuunnittelua, päätöksentekoa ja oppimista epävarmuudessa.

1. Täyttäkää yksi valmiuskortti yhtä skenaariota kohden ja hyödyntäkää skenaariotyössä syntyneitä havaintoja ja oletuksia. Keskittykää olennaiseen - kortti on tiivis kokonaiskuva, ei yksityiskohtainen suunnitelma.
2. Täyttäkää valmiuskortin osiot skenaariokeskustelun pohjalta järjestyksessä, tilannekuvasta tavoitteisiin, prioriteetteihin ja konkreettisiin toimiin ja vastuumäärittelyihin. Tehkää näkyväksi epävarmuudet, riskit sekä haasteet ja keskittykää omiin vaikutusmahdollisuuksiin toimien osalta.

VALMIUSKORTTI MONIKRIISIEN AJASSA

1. Data & tilannekuva

Mihin luotettavaan tietoon tilannekuva perustuu?

2. Varautumisen tavoitteet

Millaisiin tulevaisuuskuviin varaudumme lyhyellä ja pitkällä aikajänteellä?

3. Uhat & riskit

Mitkä ovat keskeisimmät tunnistetut ja yllättävät uhat ja riskit sekä haavoittuvaisuudet?

4. Painopisteet

Mihin toimintoihin tulisi keskittyä?

5. Käytännön toiminta

Mitä ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä käynnistämme? Miten varaudumme kriisi- ja häiriötilanteisiin ja miten hoidamme ne?

6. Seuranta & mittarit

Miten toimenpiteiden vaikutuksia arvioidaan ja mitataan?

7. Kyvykkyyden kehittäminen

Millaista kyvykkyyttä (mm. osaaminen, resurssit) tarvitaan, tulee vahvistaa ja kehittää?

8. Johtaminen & vastuut

Vastaavatko nykyiset johtamismallit ja vastuunjako tunnistettuja tarpeita?

9. Viestintä

Miten sisäinen ja ulkoinen viestintä mukaan lukien kriisiviestintä toteutetaan?

Villit kortit

Ohjeistus

Mitkä muut asiat vaikuttavat yhteiskunnallisen turvallisuuden tulevaisuuksiin?

Skenaarioprosessin aikana on käsitelty laajasti Suomen yhteiskunnalliseen turvallisuuteen liittyviä teemoja, kysymyksiä, epävarmuustekijöitä ja niiden mahdollisia kehityskulkuja. Kaikkia taustatutkimuksen ja sidosryhmäkeskustelujen pohjalta nousseita ilmiöitä ei kuitenkaan ole sisällytetty skenaariokuvauksiin.

Seuraavaksi nostamme esille muutamia kiinnostavia ilmiöitä ja ”villejä kortteja”. Villit kortit eivät välttämättä tapahtumina ole niitä kaikkein todennäköisimpiä, mutta tapahtuessaan edes osittain niillä voi olla merkittäviä vaikutuksia yhteiskunnalliseen turvallisuuteen. Villit kortit kannustavat siis pohtimaan tulevaisuutta radikaalisti muuttavia kehityskulkuja.

Valitse yksi villi kortti ja mieti, miten villi kortti voi muuttaa tulevaisuuskuvia. Voit myös keksiä villien korttien pohjalta “Mitä jos?” -kysymyksiä tai tutkailla villin kortin vaikutuksia organisaationne toimintaan.

Turvallisuuden yksityistyminen

Valtio ei enää ole vastuussa edes kovan turvallisuuden tuottamisesta. Yksityiset toimijat alkavat hoitaa poliisin ja armeijan tehtäviä ja alkavat vastata myös kriittisestä infrastruktuurista. Rikkailla on varaa turvallisuuteen, köyhillä ei edes paperilla.

Talouden voimakas kasvusuuntaus

Suomeen syntyy yksi tai useampi "uusi Nokia" tai innovatiivisen talouden keskittymä, jotka vetävät Suomen reilusti ennusteita nopeampaan kasvuun.

Julkisen talouden alijäämä vähenee reilusti. Suomella on varaa investoida merkittävästi julkisiin menoihin, ja kansalaisten elintaso nousee voimakkaasti.

Uuden ajan “rotuerottelu”

Muuttuvien arvojen ja julkisen talouden kustannuspaineiden seurauksena Suomessa aletaan harjoittaa avoimesti politiikkaa, joka rajaa perusoikeudet vain Suomen kansalaisiin, joissain tapauksissa vain kantasuomalaisiin.

Nuorten totaalinen eriytyminen muusta yhteiskunnasta

Kasvavan näköalattomuuden, monikriisien, kestävyysvajeen, eläketaakan yms. seurauksena nuoret sukupolvet jäävät pysyvästi syrjään yhteiskunnasta.

Nuoret muodostavat omia yhteisöjään ja sanoutuvat irti vanhempien sukupolvien luomista yhteiskunnan rakenteista ja arvomaailmoista. Sukupolvien välinen dialogi lakkaa kokonaan.

“Virallinen”, valtiollinen sosiaalinen media

Suomeen (tai Eurooppaan) rakennetaan ”virallinen”, valtiovallan sääntelemä ja tukema sosiaalinen media, josta muodostuu uusi poliittisen ja kansalaiskeskustelun areena.

Pohjoismainen liittovaltio

Maailmanpolitiikan turbulenssi saa Pohjoismaat tiivistämään voimakkaasti yhteistyötään. Lopulta syntyy käytännön valtioliitto Suomen, Ruotsin, Norjan ja Tanskan välillä. Päätöksenteko siirtyy kauemmas kansalaisista, mutta uudella ”Kalmarin unionilla” on leveämmät hartiat turvallisuushaasteiden ratkaisemiseen. Kansallinen tarina muuttuu ja uudessa liittovaltiossa kulttuurinen moninaisuus kasvaa.

Tietoyhteiskunnan lamaantuminen

Hybridihyökkäysten tai nykyisten, pääosin yhdysvaltaisten, järjestelmän-toimittajien toimenpiteiden takia tietoyhteiskunnan peruspilarit lakkaavat toimimasta.

Microsoftin, Googlen ja muiden EU:n ulkopuolisten yritysten tuottamat kriittiset järjestelmät eivät enää toimi Suomessa ja nykyiset sosiaalisen median vakiintuneet yhteydenpitokanavat hajoavat. Suomi palaa internetin alkuaikoihin, jolloin tietoyhteydet olivat huomattavasti heikommät.

Huomattavat (ilmastoon liittyvät) luonnonkatastrofit

Merkittävä tai yhteiskuntaa mullistava luonnonkatastrofi Suomessa tai Euroopassa olisi iso koettelemus Suomen fyysiselle ja henkiselle kriisinkestävyydelle. Toisaalta ulkoiset uhat voivat johtaa myös auttamishalun ja yhtenäisyyden kasvuun.

Jättimäiset teknologiset läpimurrot

Esimerkiksi superälyn syntyminen tekoälykehityksen seurauksena voisi mullistaa kaikki yhteiskunnan osa-alueet.

Vaihtoehtoisesti jotkin uudet kommunikaation muodot (alustat, teknologiat) voisivat merkittävästi ravistella jo nykyisellään vaikeasti navigoitavaa ja hallittavaa informaatioympäristöä.

Pandemiat

Uusien pandemioiden leviämiseen liittyy suurta sattumanvaraisuutta, mutta monet pitävät sitä ainoastaan ajan kysymyksenä.

On myös viitteitä siitä, että uuden pandemian sattuessa yhteiskunnat ovat huomattavan paljon huonommin varautuneita siihen esim. rokote- ja viranomaisvastaisuuden nousun myötä.

Keskustelu

Ohjeistus

Mikä on roolinne turvallisen tulevaisuuden rakentamisessa?

Seuraavalta dialta löytyvät kolme kysymystä on tarkoitettu keskustelun tueksi. Voit pohtia vastauksia yksin, parin kanssa, pienessä tai suuremmassa ryhmässä.

Kysymysten avulla kutsumme sinut pohtimaan, mikä on organisaatiosi uniikki rooli turvallisemman huomisen rakentamisessa. Kysymyksiä ei ole ankkuroitu tiettyyn skenaarioon, vaan niitä on tarkoitus vastata kaikki vaihtoehtoiset tulevaisuuden kattaen.

Kysymykset ohjaavat tarkastelemaan toimintaanne, sen yhteiskunnallista arvoa sekä suhdetta muiden toimijoiden tekemiseen – sillä turvallisuutta rakennetaan aina tavalla tai toisella yhdessä.

Mikä on meidän roolimme turvallisen tulevaisuuden rakentamisessa?

1. Mitkä nousevat meille tärkeimmiksi tehtäviksi kaikissa skenaarioissa?
(rooli, jota emme voi ulkoistaa tai ohittaa)
 - Kaikissa skenaarioissa meidän roolimme liittyy erityisesti...
 - Tämä kertoo siitä, että vastuullamme on...
2. Mitä meidän on varjeltava ja vahvistettava, jotta yhteiskunnan turvallisuus ei heikkene — vaikka mikään ei menisi “suunnitelmien mukaan”?
(jatkuvuus, perusrakenne, luottamus, kyvykkyys)
 - Tulevaisuudesta riippumatta ei saa heiketä tai katketa...
 - Meidän tehtävämme tämän turvaamisessa on...
3. Miten meidän roolimme kytkeytyy muihin – ja missä se on korvaamaton?
(yhteistyö, rajapinnat, vastuut)
 - Turvallinen tulevaisuus syntyy vain yhdessä, erityisesti suhteessa...
 - Meidän erityinen lisäarvomme tässä kokonaisuudessa on...

Liitteet

Hyödynnettyjä taustamateriaaleja

1. Turvallisuusympäristön murros (Sitra 2024)
2. Tulevaisuusselonteon 1. osa (Valtioneuvosto 2025)
3. Demokratia katkolla? (Malkamäki & Salloum 2026)
4. Luottamusta kannattelevat instituutiot (Vuorelma 2026)
5. Kestävät informaatioympäristöt (Horowitz 2026)
6. Informaatioympäristön murros ja yhteiskunnallinen turvallisuus (Mölsä 2026)
7. Mitä on henkinen kriisinkestävyys? (Mäenpää 2026)
8. Henkinen kriisinkestävyys ja yhteenkuuluvuus (Mäenpää 2026)
9. Capfulin lukuisat aiheeseen liittyvät hankkeet, muun muassa:
 - Suomen talouden tulevaisuus sotataloudessa (Capful 2026)
 - Media2035 –skenaariotyö (Capful 2024)
 - Selvitykset Ukrainan siviiliyhteiskunnan ja mediakentän jatkuvuudesta ja luottamuksen tilasta
10. Sitran haastattelukokonaisuuden yhteenveto teemasta yhteiskunnallinen luottamus- ja turvallisuus (kevät 2025) sekä Tiedekulmassa 11.6.2025 järjestetyn tilaisuuden materiaalit
11. Benchmark-analyysi muihin maihin ja niiden yhteiskunnallisen turvallisuuden tilaan (mm. Japani, USA, Singapore)

**TEKOJA
TULEVAI-
SUUDELLE**